

2. Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom

1. Na mocy sakramentu chrztu świętego wszyscy wierni uczestniczą w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Chrystusa, który stale żyje i działa w Kościele mocą Ducha Świętego. Otrzymują w tym sakramencie charakter sakramentalny, „który konsekruje ich do uczestniczenia w chrześcijańskim kulcie religijnym”¹, czyli „uzdalnia i włącza chrześcijan do służenia Bogu przez żywy udział w świętej liturgii Kościoła”². Zatem także wierni świeccy mogą wypełniać we wspólnocie przewidziane przez prawo urzędy i posługi³. Wśród nich szczególne miejsce zajmują posługa lektoratu i akolity. Papież Paweł VI zalecił, aby do tych posług powoływano świeckich mężczyzn, żyjących w świecie, a nie tylko kandydatów do sakramentu święceń⁴. Kodeks prawa kanonicznego w kan. 230 § 1 postanawia: „Mężczyźni świeccy, posiadający wiek i przymioty ustalone zarządzeniem Konferencji Episkopatu, mogą być na stałe przyjęci, przepisany obrzędem liturgicznym, do posługi lektora i akolity, udzielenie jednak tych posług nie daje im prawa do utrzymania czy wynagrodzenia ze strony Kościoła”.

2. Episkopat Polski dwukrotnie zabierał głos na temat posług lektoratu i akolity. Obydwie wypowiedzi dotyczyły udzielania tych posług kandydatom do sakramentu święceń⁵. O udzielaniu ich świeckim mężczyznom mówi natomiast II Polski Synod Plenarny. Postanowił on, że „mężczyźni świeccy, którzy ukończyli przynajmniej dwadzieścia pięć lat, ciesząc się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację, mogą być przyjęci do posługi stałego akolity. Posługę lektora można udzielać w wieku wcześniejszym”⁶.

3. Niniejsza instrukcja ma charakter wykonawczy w stosunku do postanowień II Synodu Plenarnego. Przypomina znaczenie tych posług oraz określa zasady formacji kandydatów.

ZNACZENIE POSŁUG LEKTORA I AKOLITY

4. Eucharystia, którą Kościół celebruje, „składa się jakby z dwóch części, mianowicie z Liturgii słowa i z Liturgii eucharystycznej, które tak ściśle łączą się ze sobą, że stanowią jeden akt kultu. Albowiem we Mszy świętej zostaje zastawiony

¹ Por. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen Gentium* 11; KKK 1273.

² Tamże.

³ „Odpowiednio przygotowani świeccy są zdolni, by otrzymać od świętych pasterzy te urzędy kościelne i posługi, które wolno im piastować zgodnie z przepisami prawa” (KPK, kan. 228 § 1).

⁴ Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam* (15.08.1972), III: AAS 64 (1972) 529-534.

⁵ Episkopat Polski, *Instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w Seminarjach Duchownych*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” LV, 1973, nr 7, s. 260-264; *Zmodyfikowana Instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w Seminarjach Duchownych*, „Wiadomości Diecezjalne Warszawskie” LXXII, 1982, nr 7, s. 206-211.

⁶ II Polski Synod Plenarny, *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*, nr 84.

zarówno stół słowa jak i Chrystusowego Ciała, z którego wierni czerpią naukę i pokarm”⁷. Z tej nauki o Eucharystii rodzi się także praktyka wyróżniania dwóch posług przeznaczonych dla świeckich mężczyzn: lektora, który posługuje przy stole słowa i akolity, który posługuje przy stole chleba.

5. Lektor i akolita spełniają własną posługę w celebracji liturgicznej a zwłaszcza w Eucharystii. Jednak w zakres ich zadań wchodzi także czynności związane z przygotowaniem miejsca i rzeczy potrzebnych do liturgii oraz przygotowanie wiernych do dobrego uczestnictwa i spełniania właściwych dla nich i powierzonych im czasowo funkcji liturgicznych. Spełnianie przez lektorów i akolitów własnych posług w liturgii ma kształtować ich specyficzną duchowość skoncentrowaną wokół słowa Bożego i Eucharystycznej Ofiary.

6. W liturgii ich funkcje są następujące:

- a. „Lektor jest ustanowiony do wykonywania czytań z Pisma Świętego, z wyjątkiem Ewangelii. Może on podawać intencje modlitwy powszechnej, a gdy nie ma psalterzysty, może również wykonać psalm między czytania-
mi”⁸. Może on także „kierować uczestnictwem wiernych”⁹, podając potrzebne wyjaśnienia i zachęty lub przygotowując komentarze do odczytania przez innych usługujących.
- b. Akolita natomiast „usługuje przy ołtarzu oraz pomaga kapłanowi i diakonowi. Przede wszystkim ma przygotowywać ołtarz i naczynia liturgiczne oraz w razie potrzeby rozdawać wiernym Eucharystię, której jest szafarzem nadzwyczajnym”¹⁰. W przypadkach szczególnych może także wystawiać Najświętszy Sakrament do adoracji bez udzielania błogosławieństwa¹¹.
- c. Gdy nie ma kapłana lub diakona, lektor i akolita może prowadzić Wigilię przy zmarłym i przy pogrzebie stacje w domu zmarłego i na cmentarzu¹².

7. Natomiast poza liturgią:

- a. Lektor przygotowuje wiernych do godnego przyjęcia sakramentów. Może – jeżeli zajdzie taka potrzeba – przygotowywać innych wiernych do czytania Pisma Świętego podczas czynności liturgicznych, czasowo do tej funkcji wyznaczonych. Aby owocniej i doskonalej mógł wypełniać te funkcje, powinien ustawicznie rozważać Pismo Święte¹³.
- b. „Akolita, przeznaczony w sposób szczególny do służby ołtarza, powinien się zapoznać z tym wszystkim co jest związane z publicznym kultem Bożym, starać się wniknąć w wewnętrzne i duchowe jego znaczenie tak, by cały ofiarowywał się codziennie Bogu i był dla wszystkich obecnych w świątyni przykładem powagi i szacunku, otaczając szczerą miłością mi-

⁷ OWMR 28.

⁸ OWMR 99.

⁹ Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam*, V.

¹⁰ OWMR 98.

¹¹ Por. *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, Katowice 1985, nr 67, s. 41.

¹² Por. *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1998, nr 19, s. 17.

¹³ Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam*, V. Por. także Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrekto-
rium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”*, Kielce 2005, nr 113, s. 128n.

styczne Ciało Chrystusa czyli lud Boży, zwłaszcza zaś słabych i chorych”¹⁴. „Jemu też przypada troska o przygotowanie tych, którzy posługują przy ołtarzu”¹⁵.

- c. Lektor i akolita może pomagać w przygotowaniu nabożeństw oraz przewodniczyć niektórym z nich (np. różaniec, droga krzyżowa).

LEKTORAT I AKOLITAT JAKO STOPNIE DO ŚWIĘCEŃ I JAKO SAMODZIELNE POSŁUGI

8. Wszyscy kandydaci do sakramentu święceń w trakcie formacji seminaryjnej są ustanawiani lektorami i akolitami. Wykonywanie tych posług jest konieczne do właściwego przygotowania się do przyjęcia tego sakramentu. Istnieje jednak możliwość ustanawiania lektorami i akolitami mężczyzn, którzy nie zamierzają przyjmować święceń. Dla tych ludzi lektorat i akolitat stają się formą realizacji życiowego powołania w Kościele.

9. Zakres odpowiedzialności lektora i akolity, ustanowionych na stałe jako misja w Kościele, jest rozległy. Każda z tych posług wymaga posiadania odpowiednich charyzmatów, a jej spełnianie wiąże się z zaangażowaniem wszystkich sił i możliwości danego człowieka. Lektor jest powołany w szczególny sposób do dania w świecie świadectwa wiary poprzez słowo, akolita powinien zaś gorliwiej niż inni życiem zgodnym z tajemnicą ołtarza, ukazywać żyjącego w Kościele Pana, który ofiarował za nas samego siebie.

10. Należy odróżnić praktykę błogosławienia młodych chłopców do czytania słowa Bożego od posługi lektora. Nie otrzymują oni posługi lektoratu, lecz błogosławieństwo do spełnienia *funkcji* czytania słowa Bożego w podczas liturgii. W seminariach duchowych należy również udzielać *posługi* lektora tym kandydatom, którzy wcześniej przyjęli błogosławieństwo do *funkcji* czytania słowa Bożego. Zaleca się, aby błogosławieństwo do spełnienia *funkcji* czytania słowa Bożego było udzielane przez prezbitera. Jeśli zaś byłoby udzielane przez biskupa, to według formuły, która wyraźnie podkreśla, że jest to błogosławieństwo do *funkcji*, a nie ustanowienie do *posługi*.

KANDYDACI DO STAŁEJ POSŁUGI LEKTORA I AKOLITY ORAZ ICH FORMACJA

11. Kandydaci do posług lektora i akolity powinni odznaczać się wzorowym życiem moralnym, apostołskim oddaniem, bezinteresownością, szczerą pobożnością i gorliwym życiem sakramentalnym, szczególnym umiłowaniem Pisma świętego i Eucharystii. Winni cieszyć się dobrą opinią i być akceptowani przez wiernych parafii, do której należą i w której będą wypełniać powierzone im zadania. Muszą oni posiadać także odpowiednie przymioty intelektualne, stosowne wykształcenie, wyróżniać się solidnością w pracy oraz umiejętnością współpracy z innymi.

¹⁴ Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam* V, VI.

¹⁵ Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”*, Kielce 2005, nr 113, s. 129.

12. Osoby, które pragną przyjąć posługę lektora lub akolity muszą przejść odpowiednią formację. Nie może ona mieć jedynie charakteru kursu przygotowującego do spełniania czynności liturgicznych, lecz być wprowadzeniem kandydatów w misję, którą mają spełniać w Kościele. Szczegółowy program tej formacji („Ratio formationis”) opracuje Komisja Episkopatu ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Dla osób, które są już po studiach teologicznych lub po pełnej formacji w ruchach kościelnych albo po wieloletniej posłudze i formacji w zespole służby liturgicznej, przygotowanie do posług lektora i akolity może trwać krócej. Opracowane „Ratio formationis” określi minimum, które powinni oni podjąć.

13. Kandydat na lektora lub akolitę przedstawia biskupowi diecezjalnemu, po uzgodnieniu z własnym proboszczem, dobrowolnie sporządzoną i własnoręcznie podpisaną prośbę¹⁶. Udzielenie lektoratu i akolitu nie daje przyjmującym prawa do wynagrodzenia z racji pełnionej posługi¹⁷. Nie wyklucza się jednak możliwości otrzymania pewnej rekompensaty ze strony parafii, szczególnie gdy wypełnianie ich zdań związane jest z ponoszeniem kosztów.

WYPEŁNIANIE POSŁUGI LEKTORA I AKOLITY

14. Lektor i akolita pełnią swoją posługę podczas Eucharystii w albie w sposób opisany w Ogólnym wprowadzeniu do Mszału rzymskiego¹⁸. Akolita udziela Komunii świętej w sposób określony przez Konferencję Episkopatu Polski w odniesieniu do Nadzwyczajnego Szafarza¹⁹.

15. W sprawowaniu innych sakramentów i sakramentaliów lektor czyta słowo Boże, a jeśli nie ma innych usługujących to również wezwania modlitwy wstawienniczej oraz podaje potrzebne wyjaśnienia. Akolita posługuje kapłanowi przy ołtarzu, podaje odpowiednie księgi i inne rzeczy potrzebne do sprawowania liturgii oraz troszczy się o naczynia liturgiczne.

16. Zadania lektora i akolity w przygotowaniu i przebiegu nabożeństw określa proboszcz lub rektor kościoła. Ich formy i zakres zaangażowania w codziennym życiu lokalnej wspólnoty należy określić indywidualnie, zależnie od możliwości poszczególnych osób.

17. Lektor i akolita ustanawiani są na stałe. Jednak w szczególnych przypadkach biskup może zabronić im wykonywania ich funkcji:

- a. Wykonywanie uprawnień właściwych akolicie odnośnie do Eucharystii, a także uprawnień właściwych lektorowi, ulega zawieszeniu z chwilą przerwania przez alumnów studiów seminaryjnych z jakiegokolwiek powodu, chyba że biskup diecezjalny inaczej postanowi²⁰.

¹⁶ Por. Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam*, VIII.

¹⁷ Por. Paweł VI, Motu proprio *Ministeria quaedam*, XII; kan. 230 § 1 KPK.

¹⁸ Por. w odniesieniu do akolity OWMR 187-193 oraz w odniesieniu do lektora OWMR 194-198.

¹⁹ Por. *Instrukcja w sprawie formacji i wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej*, w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, Lublin 1994, s. 75-83.

²⁰ Episkopat Polski, *Zmodyfikowana Instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w Seminariach Duchownych*, nr 7.

- b. Podobne postanowienie może podjąć biskup diecezjalny z uzasadnionych przyczyn w odniesieniu do świeckich mężczyzn.

+ Arcybiskup Józef Michalik
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Stefan Cichy
Przewodniczący Komisji Episkopatu
ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Warszawa, dnia 2 października 2007 r.

341. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski